

SINT NICOLAASGA, DE SINT NICOLAASKERK

Korte geschiedenis

Sint Nicolaasga, door de eigen bevolking St. Nyk genoemd, is een streekdorp dat in de Middel-eeuwen is ontstaan op een tamelijk hoge zandrug. Het dorp wordt omringd door hooi- en bouwland en de Friese meren. De 60 meter hoge toren van de Sint Nicolaaskerk (de PTT-straalverbindings-toren te Spannenburg niet meegerekend) is het oriënteringspunt van Zuid-West Friesland. Of je nu over land of water nadert, het silhouet blijft een betrouwbaar markeringspunt voor het dorp. Het oudste centrum van het dorp moet gezocht worden op de plaats waar de hervormde kerk staat. De oudste kerken, waar overigens nagenoeg niets over bekend is, zullen hier hebben gestaan. Vanaf 1580 was het de katholieken niet langer toegestaan om hun geloof in het openbaar te belijden. Toen in dat jaar de landdag van Leeuwarden de uitoefening van de Katholieke godsdienst verbood, raakten de Katholieken hun kerken kwijt en werden ze gedwongen in het geheim bijeen te komen in z.g. Schuilkerken. Toen er in 1795 vrijheid van godsdienst kwam met het uitroepen van de Bataafse Republiek, die vrijheid, gelijkheid en broederschap als motto voerde, kon er een einde komen aan de verborgen erediensten. Overal in het land ontstonden plannen om nieuwe kerken te bouwen, zo ook in Sint Nyk. Dankzij financiering van regering, gemeente en parochie kon in 1835 de neoclassicistische Waterstaatskerk in gebruik worden genomen.

Bouwgeschiedenis en exterieur van de huidige kerk

In 1885 lezen we in de notulen van het kerkbestuur dat het noodzakelijk is om onverwijld naar middelen uit te zien om een nieuwe kerk te bouwen ofwel dat de bestaande kerk zo mogelijk moet worden vergroot omdat het kerkgebouw de gelovigen niet meer kan bevatten. In Friesland waren op verschillende plaatsen al nieuwe neogotische katholieke kerken verrezen als praktisch onderkomen maar misschien nog meer als trots symbool van de emancipatie van de katholieke geloofsgemeenschappen. Het hoeft ons niet te verbazen dat ook in St. Nyk de tijd rijp werd gevonden voor een nieuwe kerk. Er werd een bouwfonds ingesteld. Architect Jan Doedes van der Weide (een leerling van Cuypers) werd gevraagd om een ontwerp te maken. De nieuwe kerk zou verrijzen op de plaats van de oude. En zo werd in 1887 deze prachtige neogotische kruisbasiliek op plechtige wijze ingewijd. Misschien wel de krachtigste eigenschap van de (neo)gotische kerkbouw is de helderheid en overzichtelijkheid waarmee de bouwelementen gerangschikt zijn. Wie vanaf de weg tegen de Noordelijke zijgevel aankijkt kan eigenlijk de plattegrond al construeren. De toren bestaat uit verscheidene geledingen die steeds op een heldere manier worden geaccentueerd door gele bakstenen banden tussen het bruine baksteen. Naar boven toe smaller wordend eindigt de toren in een ranke, leigedekte spits; op de hoeken omgeven door pinakels. Voor de toren, aan de donkere Noord-Westkant van de kerk, is de doopkapel gebouwd. De kapel staat eigenlijk een beetje los van de rest van het gebouw. Dit met een symbolische reden: pas na de doop komt de mens in het licht. Het schip en de aangekapte zijbeuken zijn vier traveeën breed; we tellen tussen toren en transept vier eenheden met in elk daarvan een raam tussen de steunberen. De kerk wordt aan de oostkant afgesloten door een 5/8 koor, geflankeerd door absidiolen. Van binnen meet de kerk iets meer dan 30 meter.

Interieur

Na deze eerste kennismaking aan de buitenkant, betreden we nu de kerk. Want de grandeur van het neogotisch bouwen openbaart zich pas echt in het binnenste van de kerk. Dan pas ervaren we de rijzigheid van de pijlers die onze blik als vanzelf omhoog leidt, de grootsheid van de gewelven, het contrast tussen lichte en donkere muurelementen en het caleidoscopische effect van de zon die door de gebrandschilderde ramen kleuren op vloeren en muren projecteert. De meeste ramen zijn vervaardigd door de kunstenaar Jacob M. Ydema. Ydema's ramen verbeelden het leven van Christus. Het interieur van de kerk is wit gepleisterd waardoor een fraai contrast ontstaat met de roodbakstenen dragende elementen. Maar de meeste aandacht trekt de inrichting naar zich toe. Het gebeeldhouwde hoofdaltaar, met afbeeldingen van het laatste avondmaal en het wonder van Kana. Op het altaar staan de beelden van de Heilige Henricus, Petrus, Paulus en Johannes. Het triomfkruis is van 1907. Aan de uiteinden van het kruis zijn de vier evangelistensymbolen aangebracht. In de zijbeuken zitten veertien kruiswegstaties. Deze polychroom beschilderde stenen en door nissen omkaderde reliëfs beelden het lijden van Christus uit. Tegen de pijlers langs het middenpad staan houten beelden van Gerardus Majella, o.a. Sint Nicolaas, met een kerkmodel van deze kerk. De eikenhouten preekstoel heeft ooit een glorieuzer uiterlijk gehad. Een uit kunsthistorisch oogpunt zeer waardevol bezit van de kerk, is een middeleeuws, in Antwerpen vervaardigd houtsnijwerk. Het eikenhouten reliëf, dat de graflegging van Christus door Jozef van Arimathea en Nicodemus voorstelt, wordt gedateerd rond 1520-1530.

Doopvont

De grote bronzen doopvont die in de doopkapel staat lijkt gemaakt te zijn voor deze achthoekige ruimte en weegt 900 kg. De bronzen vont is in 1932 vervaardigd door de gebroeders Brom. In hun atelier te Utrecht is zowel technisch als artistiek een hoogwaardig product tot stand gekomen. De vier beelden en twaalf beeldengroepen bestaand uit in totaal zo'n 65 figuren, zijn alle oudtestamentische voorstellingen. Alleen de groep die de vont bekroont, de doop van Christus, is nieuwtestamentisch. De voorstellingen hebben alle een relatie met het water en de doop. Soms ligt die voor de hand, soms is die meer symbolisch te interpreteren.

Het orgel

Het huidige orgel werd in 1975 overgenomen van de parochie Akersloot. Dit orgel dat met zijn neogotisch front exact past bij de kerk, werd in 1870 gebouwd door Lodewijk Ypma. Het orgel telt 22 registers.

Sytske Kooy- Jacobsma
2010.

Literatuur :

- L. Dijkstra, Neogotische kerken in Friesland, monument van de maand.
- A. Feenstra, Eeuwfeest Sint Nicolaaskerk te Sint Nicolaasga.